

kateri je tekala, plesala, klečala ter peljala otročji voziček 76letna Saqui. Celih 6 desetletij je bila imenovana v Evropi znamenita plesalka na vrvi. L. 1809 je nastopila v Parizu na vrvi v ulogi boginje duhovitosti, spodaj pod njo so prižigali umetni ogenj ter spuščali rakete. Bil je to slavnosten večer, katerega je priredil princ Borghese na čast Napoleonu. Ob tej priliki je bila Saqui stara 42 let in jo je dim umetnega ognja toliko omamil, da je padla z vrvi. Napoleon jo je zavil v pajčolan, katerega je iztrgal svoji sestri. Ta plesalka je bila pri Napoleonu v visokih časteh in je vedno nastopala pri njegovih slovesnostih. Pridobila si je z umetnostjo na vrvi lepo premoženje in je živela razsipno. Z razposojanjem težko prisluženega denarja in s špekulacijami je bila ob vse premoženje. Kot starka je bila radi pomanjkanja prisiljena, da se je podala zopet na vrv. — Dosegla je izredno starost 90 let, ko je umrla, so hitro pozabili na njo.

Potomstvo starostne plesalke.

Potomci slovite Saqui so imeli veliko otrok in tako se je podedovala umetnost na vrvi na te le znane rodbine: Knie, Kolter, Weitzmann, Strohschneider, Ravels in Stey. Rodbina Knie ima danes švicarski narodni cirkus. Njen ustanovitelj je bil leta 1704 sin zdravnika iz nemškega mesta Erfurt in je tudi sam študiral zdravilstvo. Ušel je z neko cirkuško igralko. Ko je pa uvidel, da mu je ljubica nezvesta, jo je na tistem zapustil in osnoval drugo cirkuško skupino, ki se je pečala s proizvodnjem umetnosti na vrvi. Ker so tedaj divjale po južni Nemčiji in Bavarski Napoleonove vojne, se je umaknil Knie v mesto Bern, kjer se je zaljubil v hčerko premožnega meščana in bil tudi uslišan. Starši neveste so bili proti poroki s plesalcem po vrvi in so oddali neposlušno hčerko v samostan. Knie jo je odvedel iz samostana v moški preobleki in jo poročil. Udeležil se je pod Andrejem Hofferjem bojev Tirolcev proti Francozom in bitke narodov pri Leipzigu v Nemčiji, kjer je zatonila za vselej Napoleonova zmagoslavna zvezda. Umrl je leta 1850 in zapustil 3 sine in 6 vnukov. Eden od njegovih sinov Franc je imel 12 otrok in vsi so takorekoč vzrasli na vrvi. In ko je bil Franc Knie star 76 let, je še plesal leta 1890 po vrvi. Ena njegovih hčera je poročila znanega vrvnega plesalca Blondina s pravim imenom Gravalet, ki je prekoračil prvi po vrvi siloviti vodopad Nlagare v Ameriki in o čemur smo že obširno poročali v našem listu.

Blondinov sin je prevzel od očeta, da je hodil ter plesal po vrvi preko Niagara vodopada. Prosil je celo Waleškega princa, naj se pusti od njega ponesti preko vodopada, a princ ni tvegati te nevarnosti.

Nekaj iz zgodovine plesalcev na vrvi.

Že sv. Janez Krizostom omenja, da so nastopali za njegovih časov ljudje, ki so izvajali na vrveh vratolomne umetnosti. V srednjem veku slišimo o nastopih vrvnih plesalcev pri knežjih

ter kraljevskih slavnostih. V Londonu n. pr. je bila napeta vrv od vrha cerkve sv. Pavla navzdol. Na njej je nastopal plesalec z eno leseno nogo. Pritrtil si je na prsa deščico, ki je imela zarezo, v katero je šla vrv. Po trikrat na dan je zdrknil po vrvi na tla in je še oddal med drčanjem na zemljo dva strela iz pištole.

V Parizu je bila v srednjem veku na peta vrv od cerkve Notre dame do mosta sv. Mihaela. Na tej so nastopali plesalci prepevajoč in vrteč baklje.

Leta 1547 ob priliki kronanja Edvarda VI. v Londonu se je spustil plesalec po vrvi s cerkve sv. Pavla ravno pred kralja, ga počastil in že je bil zopet z bliskavico na vrvi.

V Parizu za vlade Ludvika XII. (leta 1489—1515) je bila razpeta vrv v višini 50 m med stolpom gradu in cerkvo. Na vrvi je proizvajal plesalec s tovarišem najbolj vratolomne skoke in druge spretnosti.

Leta 1800 je eden od plesalcev iz rodbine Ravels nastopal na vrvi v uniformi kavalerijskega oficirja in plesal s svojo ženo narodne plese.

Danes vidimo vrvene plesalce, ki nastopajo celo brez palice za ravnotežje in ki se upajo na 4 cm debelo vrv z motornim kolesom.

Posebna panoga teh višinskih umetnikov so plesalci po žici, ki nastopajo v le nekaj meterski višini. Prvi plesalec na žici je znan iz dobe rimskega cesarja Carina (284 p. Kr.).

*

Največji mednarodni pustolovec.

Kot prvi mednarodni pustolovec velja v zgodovini grof Cagliostro. Vse je že bilo enkrat na svetu, kakor povdarja arabski modrijan, in tudi Cagliostro, ki je živel v drugi polovici 18. stoletja, je imel pred 100 leti prednika, kojega ime je le malo znano. Je to neki Fabricij, kojega življenje je zanimiv roman in katerega zgodovino hočemo poklicati čitateljem v spomin.

Iz Holandije v Rusijo.

Fabricij je bil sin častitljivega holandskega učenjaka in rojen v Amsterdamu leta 1648. Njegov oče je potoval, kar je bilo tedaj zelo drago, v Ameriko, da bi osebno spoznal novi svet. Leta 1664 je zapustil Ludvik Fabricij, gnan od sile po doživljajih, domovino in se je napotil v deželo, o kateri niso v Evropi prav nič znali, v Rusijo. Tukaj pričnejo doživljaji mladega moža. Bilo je ob času, ko je prosluli roparski poveljnik Stenko Rasin, kojega ime še živi danes v nešteti narodnih pesmih, delal velike preglavice — moskovskemu carju Alekseju Mihajloviču. Na čelu močne kmečke vojske je korakal Rasin, katerega časti sovjetska Rusija kot narodnega junaka, proti Astrahanu. Dolgo je že namreč ogrožal pokrajine ob reki Wolgi in obalo Kaspiškega morja.

Fabricij je vstopil v carjevo armado, ki je šla proti puntarju. Po krvavi bitki med carskimi četami in dobro ob

oroženimi Rasinovimi bandami je padel Fabricij v ujetništvo pristašev roparskega poveljarja. Moral bi biti usmrčen, pa ga je rešil hlapec. Fabricij si je pustil od služabnika odrezati lasse, se je preoblekel v hlapca in se podal na pot z ladjo po Wolgi. V nekem mestu ob Wolgi je spoznal poljskega plemiča, ki je bil pri Rasinu nekak pribočnik (adjutant). Poljak je prigovarjal Fabriciju, naj se priključi Rasinovemu gibanju. Holandec se je pridružil spremstvu najbolj zagrizenega carjevega sovražnika in je igral veliko vlogo.

V Perziji.

Enkrat se je podal Fabricij na Rasinovo povelje na izlet v neko sosedno mesto. Med potjo je bil njegov čoln napaden od perzijskih roparjev. Mladí Holandec je bil ujet in prepeljan kot suženj v Baku, kjer je bil javno na trgu na prodaj. Neki kmet ga je kupil in ga vzel seboj na dom. Tukaj je spoznal Fabricij tri mlade poljske deklice, ki so bile tudi kupljene od kmeta kot sužnje. Zgodilo se je pač, da so se tri lepe Poljakinje zaljubile v čednega Holandca in kar vse tri so ga hotele poročiti. Zadovoljile bi se bile celo s tem, da bi postale po mohamedanski navadi žene v njegovem haremu. Fabriciju ženska usiljivost ni bila po godu in si je izprosil čas za premislek. Med tem se je oglašil pri kmetu Holandcev prijatelj, ki je ponudil gospodarju 400 zlatnikov odkupnine za znanca. Po dolgem barantanju je bila kupčija sklenjena.

Holandec je bil zopet prost in se je podal v Derbent, v perzijsko mesto, kjer je osnoval apoteko, zavod, katerega v Derbentu sploh niso poznali. Izdajal se je istočasno za zdravnika, akoravno se mu niti sanjalo ni o zdravniški vedi. Pustolovec je bil dovolj zvit, da je igral spretno najbolj izkušenega zdravnika.

Zopet v službi carja.

Med tem je bila prodrla v Derbent vest, da je zavzela carjeva vojska Astrahan, prestolno mesto upornika Stenka Rasina. Fabricij je hitel v Astrahan in je razumel se prikupiti poveljnikom carjeve armade, da so mu izplačali plačo, odkar ni več služil carju. V vsej časti se je vrnil v Moskvo, kjer je stopil osebno pri carju v službo. Car je obdaroval svojega svetovalca z bogatimi darovi in ga je vedno poviševal. Fabricij ni imel miru in je sklenil, da mora poiskati nove doživljaje.

Švedski diplomat.

Leta 1677 naletimo na holandskega pustolovca na Švedskem, pri kralju Karlu XI. Švedski kralj ga je poslal, ker si je znal v kratkem pridobiti zaupanje, v važnih diplomatskih zadevah v Perzijo. Fabricij je imel povelje: napeljati trgovske stike med severnimi pokrajinami in Perzijo. Težko založena perzijska karavana se je podala preko Moskve na Švedsko. Med potjo je bila popolnoma izropana od Rusov. Kljub temu Karl XI. ni zgubil zaupanja v Fabricija. Holandec je po-

toval ponovno v Perzijo v spremstvu 70 mož. Perzijski šah se je pustil natanko poučiti o razmerah na švedskem kraljevskem dvoru. Njegovo spoštovanje do kralja Švedov je skopnelo, ko je zvedel, da ima samo eno ženo. »To je najbolj čudno, kar sem čul v življenju«, je rekel šah. Fabricij je ostal nekaj let na perzijskem dvoru. Posrečilo se mu je, da je pripeljal s svilnatimi predmeti založeno karavano iz Perzije v Štokholm na Švedskem.

Od Fabricija ustvarjene trgovske zveze med severom ter Perzijo je uničila vojna med Rusijo ter Švedsko leta 1700. Neumorni pustolovec Fabricij se je slednjič naselil v Štokholmu, kjer ga je zalotila smrt leta 1729.

GOSPODARSTVO

Gospodarska obvestila.

Občinska trošarina in vinska zbirca duhovnikov ter mašno vino. Kr. banska uprava je pred meseci razposlala vsem občinam Dravske banovine okrožnico II. št. 15.159 z dne 30. maja 1930, glasom katere je oproščeno obdavčenja z občinsko trošarino vse vino, preje to pri zbirci, torej tudi mašno vino. Banska uprava pristavlja v svoji okrožnici, da velja omenjena oprostitvev do preklica.

Odbor za oceno vin. V Mariboru so imenovani v komisijo za oceno vin: Peter Mijovič, za njegovega namestnika Cvetko Robič; za člane pa: Srečko Robič, Ivan Janžekovič in Alojz Šiker kot vinogradniki, dr. Julij Pfrimer in Franc Gnilšek kot vinska trgovca, dr. Vilko Marin kot zdravstveni strokovnjak; inž. Ivan Mohorčič, ravnatelj poljedelske ogledne in kontrolne postaje v Mariboru kot strokovni referent in Josip Zabavnik, vinarski nadzornik kot kontrolni organ na ozemlju vinolohske postaje v Mariboru. Pred posebnim odposlancem ministrstva za polje

delstvo bodo člani strokovnega odbora za oceno vin zapriseženi. S tem so izvršene poslednje priprave za izvajanje novega zakona o vinu.

Doma je skrival denar naš sosed in kaj se mu je zgodilo? Tat je prišel ter mu je odnesel vseh 20.000 Din. Če bi pa denar naložil v Spodnještajerski posojilnici v Mariboru, pa bi mu ostalo 20.000 Din in še obrestil! Pamet, pamet! Denar naložite v hranilnice! Pišite po položnice, da boste lahko tudi po pošti vlagali pri Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru.

Dovoljenje slajenja moštov. Kr. banska uprava v Ljubljani je z ozirom na to, da letošnji mošti ne bodo dosegli normalne sladkosti radi trajnega deževnega in hladnega vremena, dovolila slajenje moštov z rafiniranim sladkorjem do normalne sladkosti in sicer za sreze: Brežice, Krško, Novomesto, Celje, Šmarje, Konjice, Murska Sobota do 17%, Maribor levi breg, Ptuj, Dol. Lendava do 18%, Maribor desni breg in Ljutomer do 19%. To se mora tako razumeti, da oslajeni mošti ne smejo vsebovati večjo gradacijo kakor je zgoraj označena. Strogo je pa prepovedano slajenje mošta šmarnice ali moštov od drugih samorodnic (Klington, Izabela, Jork, Madeira itd.), kakor tudi mošta domačega grozdja, pomešanega z moštom teh samorodnic.

Novo sredstvo zoper rastlinske škodljivce »Garkon«. Glede tega nam poroča gospod Franc Vrečar, drevosničar v Vojniku, da ga je letos v poletju uporabljal na svojih obširnih drevnicah poskusoma zoper razne rastlinske škodljivce. Trdi, da so bili uspehi najboljši in da je »Garkon« prekosil vsa sredstva, kar jih je dosedaj uporabljal. Proti listnim ušem je škropil v največji vročini v poletju z »Garkonom«; uši so bile popolnoma uničene, listje je pa ostalo popolnoma zdravo in nepoškodovano. Gospod Vrečar priporoča to sredstvo iz lastne skušnje kot najizrazitejše sredstvo za škropljenje sadnega in lepotičnega drevja in zelja proti bolhačem.

Novi bankovci s 1. novembrom. S 1. novembrom bo predanih prometu za 40 milijonov dinarjev 10- in 100dinarskih novih novčanic, ki so bile natisnjene v tiskarni Narodne banke na Topčiderju.

*

Vprašanja in odgovori.

J. Bž. v Č.

Katero sredstvo zavaruje sadno drevo pred zajci?

Odgovor:

Vzemite polovico, 2 kg ugašenega apna in 2 kg ilovice. Tej zmesi dodajte ½ kg »Arbinola«, katerega ima edinole Kmetijska družba v Mariboru v zalogi. Te tri snovi dobro premešajte in namažite s to zmesjo drevesna debla, približno do 2 m višine. Ta preparat ne varuje samo drevja pred zajci in mrazom, ampak uniči tudi ves mrčes, ki se je za prezimovanje skrivil pod drevesno skorjo. Poleg tega pa ima ta preparat še to prednost, da je popolnoma neškodljiv rasti drevja in da ne vsebuje nobenega strupa.

Fr. Kom. v F.

Moje vino ima duh po sodu. Prosim, svetujte mi ravnanje in sredstva, s katerimi bi mogel ta duh odpraviti.

Odgovor:

Ako ima vaše vino le lahek, malenkosten duh po sodu, odpravite ga popolnoma s tem, da vino pretočite v čiste, dobro žveplane sode in da ga na ta način zadostno prezračite. Ako pa ima vino močan duh po sodu in ako se že pri vonju samem občuti plesnoba, je za ta slučaj edina rešitev živaljsko oglje, oziroma eponit. V tem slučaju pa vam svetujemo, da se obrnete na »Kemijski laboratorij za industrijo«, kmetijstvo in trgovino v Mariboru, mu pošljete vzorec pokvarjenega vina in tako boste z malimi stroški odpravili duh po sodu in izboljšali vino.

Fe. C. v O.

V moji kleti so se na vseh stenah pojavile stenske glivice. Ali so te gli-

DR. O. ILAUNIG:

TATENBAH

ZGODOVINSKA POVEST.

Še sta bila grofa Zrinjski in Frankopan na svobodi, ko se je začelo zasliševanje grofa Tatenbaha v Gradcu. Njegov javni obtožitelj je bil komorni zastopnik na Nižje-Avstrijskem dr. Megerle, ki je trdil:

»Tatenbahova zveza z zarotniki je bila naperjena zoper cesarja, ker je Tatenbah obljubil grofu Zrinjskemu, da mu pomaga v dejanju in besedah, ker je vedel za zaroto Zrinjskega in se je meseca januarja 1670 izrazil, da se bo spomladni nekaj zgodilo, torej tudi na njega odpade del krivde. Tozadevni pismi grofa Zrinjskega je skril in sežgal; hrvatskega bana je v gradu Rače sprejel svečano ter ga slavil kot nepremagljivega vojskovodjo in mu celo prepil kakor cesarju; svaril je Zrinjskega pred ojačenjem čet s pristavkom, da bi prišel sam, a se boji izdaje svojih lastnih ljudi; v istem času pa se je tudi ponujal gro-

43

fu Brennerju, da bo vse poizvedel po konjušniku Rudolfiju in je vsled tega odpotoval.«

Grof Tatenbah se je zagovarjal izpočetka zelo previdno. Kmalu pa je, kakor ni bilo spričo njegovega omahljivega značaja drugače pričakovati, vse priznal ter je zaprosil cesarjeve milosti, milosti, katero je v istem času skušal izprostiti za njega tudi p. Emerik.

Grofa Tatenbaha je nadzoroval v ječi grajski stražmojster Jurij Vamprecht, ki je bil sedaj v službi grajskega stotnika grofa Brennerja. Imel je strog ukaz, da mora gledati na to, da ne pride grof Tatenbah z nikomur v dotiko ter tudi nikomur ne pošlje nobenega pisma. Če se tega strogega ukaza ne bi vestno držal, zgubi takoj službo in povrh ga še zadene stroga kazen.

Grof Tatenbah je občutil vso težo ječe. Prej navajen se gibati svobodno, uživati veselje, ukazovati ter se dati častiti, je bil sedaj v ozki, malo prijazni celici. Počasno so tekli dnevi in ničesar ni zvedel, kaj se godi zunaj, ali se kaj dela za njegovo rešitev, kaj je ukrenila njegova soproga, katero je prej tako bridko žalil.

Zdaj mu je stopilo vse pred oči, kako lahko mišljeno je ravnal z njo, kako ji je ranil srce s svojim obnašanjem, s kako nevhvaležnostjo ji je

Lepe tiskovine

za trgovce, obrtnike, urade, kakor tudi večbarvne razglednice, barvotiske in druge v svojo stroko spadajoče tiskavnice v latinici in cirilici

izvršuje

hitro, solidno in po najnižjih cenah

Tiskarna sv. Cirila

v Mariboru

Koroška c. 5

Čekov. račun št. 10.602

Telefon interurb. št. 2113

